

A בס"ד

Intro

Today we will Be"H learn מ"ב of זרה of מסכת עבודה זרה. Some of the topics we will learn about include:

The Gemara continues the discussion of

עבודת כוכבים שנשתברה מאילה

If an idol broke on its own, it is a מחלוקת whether it is permitted to benefit from it.

The Gemara cites several related Halachos, including:

עובד כוכבים מבטל

עבודת כוכבים שלו ושל חברו

An idolater can nullify an idol by renouncing it, whether it is his or another person's idol.

However,

וישראל אינו מבטל

עבודת כוכבים של עובד כוכבים

A Jew cannot nullify the idol of an idolater.

A

עבודת כוכבים
שנשתברה מאילה

עובד כוכבים מבטל
עבודת כוכבים שלו
ושל חברו

וישראל אינו מבטל
עבודת כוכבים
של עובד כוכבים

B

פחסה אע"פ שלא חסרה

בטלה

Disfiguring an idol suffices to nullify it, even if it is still complete.

וחיפה בהן דרכים וטרטיאות

Paving a road with stones that were used to serve the idol;

ששיפה עבודת כוכבים

לצרכו או לצרכה

If an idolater shaved some chips off an idol, whether for himself or for the idol;

B

פחסה
אע"פ שלא חסרה
בטלה

חיפה בהן דרכים
וטרטיאות

ששיפה עבודת כוכבים
לצרכו או לצרכה

C מצא צורת דרקון וראשו חתוך
If one finds an image of an idol with its head chopped off;

קו
בראשה של אשרה
יתיז בקנה
If there is a nest on top of a tree that was worshipped as an idol, he may benefit from it.

המוצא כלים
If someone finds utensils engraved with images, whether we assume they were worshipped or not.

C

מצא צורת דרקון
וראשו חתוך

קו
בראשה של אשרה
יתיז בקנה

המוצא כלים

1 So, let's review:

The Gemara earlier cited a מחלוקת a מוחלוקת:
 עבודת כוכבים שנשתברה מאליה
 If an idol broke on its own;
 רבי יוחנן אמר אסורה
 דהא לא בטלה
 רבי שמעון בן לקיש אמר מותרת
 מסתמא בטולי מבטיל לה
 רבי יוחנן says it is אסור, because he did not nullify it, while
 רבי לקיש says it is מותר, because we assume that he did
 nullify it.

The Gemara cites a ברייתא as proof:
 עובד כוכבים מבטל
 עבודת כוכבים שלו ושל חברו
 An idolater can nullify an idol by renouncing it, whether it
 is his or another person's idol. However,
 וישראל אינו מבטל
 עבודת כוכבים של עובד כוכבים
 A Jew cannot nullify the idol of an idolater.

The Gemara asks
 תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה
 According to ריש לקיש, if a Jew nullifies an idol, it should
 become permitted, no less than if it had broken on its own?

1

עבודת כוכבים שנשתברה מאליה

If an idol broke on its own;

רבי שמעון בן לקיש אמר
מותרת
מסתמא בטולי
מבטיל לה
 because we assume that
 he did nullify it.

רבי יוחנן אמר
אסורה
דהא
לא בטלה
 because he did not
 nullify it.

ברייתא

עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו

An idolater can nullify an idol by renouncing it,
 whether it is his or another person's idol.

However,

וישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים

A Jew cannot nullify the idol of an idolater.

?

תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה

According to ריש לקיש, if a Jew nullifies an idol,
 it should become permitted,
 no less than if it had broken on its own?

2 The Gemara offers two answers:

1.

שפחסה

The *ברייתא* refers to disfiguring the idol, without actually destroying it.

Even though a Mishnah says

פחסה אע"פ שלא חסרה

בטלה

Disfiguring an idol suffices to nullify it, even if it is still complete?

The Gemara explains

הני מילי דפחסה עובד כוכבים

אבל פחסה ישראל לא בטלה

An idolater can nullify an idol even by merely disfiguring it, but a Jew cannot nullify an idol by disfiguring it, only by breaking it.

2.

לעולם כי פחסה ישראל נמי בטלה

Ordinarily, a Jew CAN nullify an idol by disfiguring it.

However,

גזרה

דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה

והוי עבודת כוכבים ביד ישראל

וכל עבודת כוכבים ביד ישראל

אינה בטלה לעולם

The *רבנן* forbade benefitting from such an idol, because the Jew might mistakenly acquire it before nullifying it, and an idol owned by a Jew can never be nullified.

2

1

שפחסה

The *ברייתא* refers to disfiguring the idol, without actually destroying it.

Even though a Mishnah says

**פחסה אע"פ שלא חסרה
בטלה**

Disfiguring an idol suffices to nullify it, even if it is still complete?

The Gemara explains

**הני מילי דפחסה עובד כוכבים
אבל פחסה ישראל לא בטלה**

An idolater can nullify an idol by merely disfiguring it, but a Jew cannot nullify an idol by disfiguring it, only by breaking it.

2

**לעולם כי פחסה ישראל
נמי בטלה**

Ordinarily, a Jew can nullify an idol by disfiguring it.

However

גזרה

**דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה
והוי עבודת כוכבים ביד ישראל
וכל עבודת כוכבים ביד ישראל
אינה בטלה לעולם**

The *רבנן* forbade benefitting from such an idol, because the Jew might acquire it before nullifying it, and an idol owned by a Jew can never be nullified.

3 The Gemara brings several additional proofs:

1.

A ברייתא says

עכו"ם שהביא אבנים מן המרקוליס
וחיפה בהן דרכים וטרטיאות
מותרות

If an idolater took stones that were used to serve the
idol and used them to pave a road, they are
permitted, because he thereby nullified it. But

וישראל שהביא אבנים מן המרקוליס
וחיפה בהן דרכים וטרטיאות
אסורות

If a Jew does this, the stones remain prohibited, because
he cannot nullify it.

2.

Another ברייתא says

עובד כוכבים
ששיפה עבודת כוכבים

If an idolater shaved some chips off an idol, it depends:

לצרכו
היא ושיפויה מותרין
לצרכה

היא אסורה ושיפויה מותרין
If he did it for himself - to use the chips - the chips and the
idol are nullified and permitted, but if he did it for the idol,
the chips are permitted, because the chips are nullified,
and the idol remains forbidden, because it does not
become nullified by removing chips.

However,

וישראל ששיפה עבודת כוכבים
בין לצרכו בין לצרכה
היא ושיפויה אסורין

If a Jew shaved chips off an idol, the chips and the idol
always remain forbidden, because he cannot nullify it.

3

1

ברייתא

**עכו"ם שהביא אבנים מן המרקוליס
וחיפה בהן דרכים וטרטיאות
מותרות**

*If an idolater took stones that were used to serve the
idol and used them to pave a road,
they are permitted, because he thereby nullified it.*

But

**וישראל שהביא אבנים מן המרקוליס
וחיפה בהן דרכים וטרטיאות
אסורות**

*If a Jew does this, the stones remain prohibited,
because he cannot nullify it.*

2

ברייתא

עובד כוכבים

ששיפה עבודת כוכבים

If an idolater shaved some chips off an idol, it depends:

לצרכה

היא אסורה

ושיפויה מותרין

*But if he did it for the idol,
the chips are permitted,
because the chips are nullified,
and the idol remains forbidden,
because it does not become
nullified by removing chips.*

לצרכו

היא ושיפויה

מותרין

*If he did it for himself
- to use the chips -
the chips and the idol
are nullified and
permitted,*

However,

**וישראל ששיפה עבודת כוכבים
בין לצרכו בין לצרכה
היא ושיפויה אסורין**

*If a Jew shaved chips off an idol,
the chips and the idol always remain forbidden,
because he cannot nullify it.*

4

3.
The Mishnah on מ"ג says
רבי יוסי אומר
שוחק וזורה לרוח
או מטיל לים
One must destroy an idol by grinding it to dust and scattering it in the wind, or throwing it in the ocean.
However,
אמרו לו
אף היא נעשה זבל
וכתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם
The Chachamim disagreed and said to him, one may not do so, because a Jew might benefit from the dust, by using it as fertilizer.

4.
A fourth ברייתא says
רבי יוסי בן יסאן אומר
מצא צורת דרקון וראשו חתוך
If one finds an image of the דרקון idol with its head chopped off;
ספק עובד כוכבים חתכו
ספק ישראל חתכו
מותר
ודאי ישראל חתכו
אסור
If we do not know whether a Jew or an idolater chopped off the head, it is permitted, because it's a ספק ספיקא, a double ספק; perhaps it was an עכו"ם who nullified it; and perhaps it was never worshipped, but if we know that it was a Jew, it is forbidden, because he cannot nullify it.

In all these cases, the Gemara asks
תיהו כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה
According to לקיש, it should be permitted, no less than if it had broken on its own?

4

3

The Mishnah on מ"ג

רבי יוסי אומר

שוחק וזורה לרוח
או מטיל לים

One must destroy an idol by grinding it to dust and scattering it in the wind, or throwing it in the ocean.

אמרו לו

אף היא נעשה זבל

וכתיב

לא ידבק בידך מאומה מן החרם

The Chachamim and said to him,
one may not do so,
because a Jew might benefit from the dust,
by using it as fertilizer.

4

ברייתא

רבי יוסי בן יסאן אומר

מצא צורת דרקון וראשו חתוך

If one finds an image of the דרקון idol
with its head chopped off;

ודאי	ספק	ספק
ישראל חתכו	ישראל חתכו	ישראל חתכו
אסור	מותר	מותר

If we do not know whether a Jew or an idolater chopped off the head, it is permitted, because it's a ספק ספיקא, a double ספק; perhaps it was an עכו"ם who nullified it; and perhaps it was never worshipped,

but if we know that it was a Jew,
it is forbidden, because he cannot nullify it.

?

תיהו כעבודת כוכבים
שנשתברה מאליה

According to לקיש, it should be permitted,
no less than if it had broken on its own?

5 Here too, the Gemara answers

גזרה

דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה

The Gemara forbade such an idol, because the Jew might mistakenly acquire it before nullifying it, and an idol owned by a Jew can never be nullified.

The Gemara brings an additional proof:

A Baraita rules

רבי יוסי אומר

אף לא ירקות בימות הגשמים

מפני שהנבייה נושרת עליהן

It is also forbidden to plant vegetables in the shade of a tree in the winter months, because the falling foliage would fertilize the vegetables.

Here too, the Gemara asks

תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה

According to R. Yosi, it should be permitted, no less than if it had broken on its own?

The Gemara answers

לפי שאין עבודת כוכבים בטלה בדרך גדילתה

An idol cannot become nullified by any process that is part of its usual manner of growth.

5

גזרה

דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה

The Gemara forbade such an idol, because the Jew might mistakenly acquire it before nullifying it, and an idol owned by a Jew can never be nullified.

Additional proof. . .

ברייתא

רבי יוסי אומר

אף לא ירקות בימות הגשמים
מפני שהנבייה נושרת עליהן

It is also forbidden to plant vegetables in the shade of a tree in the winter months, because the falling foliage would fertilize the vegetables.

?

תיהוי כעבודת כוכבים
שנשתברה מאליה

According to R. Yosi, it should be permitted, no less than if it had broken on its own?

לפי שאין עבודת כוכבים בטלה
דרך גדילתה

An idol cannot become nullified by any process that is part of its usual manner of growth.

6 The Gemara brings an additional proof:

קן שבראש האילן של הקדש
לא נהנין ולא מועלין

If there is a nest on top of a tree belonging to the **קדש**, it is forbidden to benefit from it, but if one does so, he has not violated the prohibition of **מעילה**.

However,
בראשה של אשרה
יתיז בקנה

If there is a nest on top of a tree that was worshipped as an idol, he may benefit from it. However, he should knock it down and not climb the tree to get to it, because he would be benefiting from the tree.

The Gemara assumes

כגון ששברה ממנו עצים וקינתה בהן

The bird used wood from this tree to build the nest, and yet

קתני יתיז בקנה

He may benefit from it, presumably because it is considered as an idol that broke by itself?

The Gemara offers two answers:

1.

כגון דאייתי עצים מעלמא וקינתה בהן

We are discussing a case where the bird took wood from elsewhere to build the nest.

2.

מאי יתיז

יתיז באפרוחין

He may knock down the nest to benefit from the chicks, but not from the nest itself.

=====

Zugt di Mishnah

המוצא כלים

ועליהם צורת חמה צורת לבנה

צורת דרקון

יוליכם לים המלח

If someone finds utensils engraved with an image of the sun, the moon, or a **דרקון**, a serpent-like creature, they are forbidden, and should be thrown into the Dead Sea.

However,

רבן שמעון בן גמליאל אומר

שעל המכובדין אסורין

שעל המבוזין מותרין

Images on dignified utensils are forbidden, but images on ordinary utensils are permitted.

6

Additional proof...

**קן שבראש האילן של הקדש
לא נהנין ולא מועלין**

If there is a nest on top of a tree belonging to the **קדש**, it is forbidden to benefit from it, but if one does so, he has not violated the prohibition of **מעילה**.

However,

**בראשה של אשרה
יתיז בקנה**

If there is a nest on a tree that was worshipped as an idol, he may benefit from it.

However, he should knock it down and not climb the tree to get to it, because he would be benefiting from the tree.

The Gemara assumes

כגון ששברה ממנו עצים וקינתה בהן

The bird used wood from this tree to build the nest, and yet

קתני יתיז בקנה

He may benefit from it,

presumably because it is considered as an idol that broke by itself?

**מאי יתיז
יתיז באפרוחין**

He may knock down the nest to benefit from the chicks, but not from the nest itself.

**כגון דאייתי עצים
מעלמא וקינתה בהן**

We are discussing a case where the bird took wood from elsewhere to build the nest.

משנה

**המוצא כלים
ועליהם צורת חמה צורת לבנה
צורת דרקון
יוליכם לים המלח**

If someone finds utensils engraved with an image of the sun, the moon, or a **דרקון**, a serpent-like creature, they are forbidden, and should be thrown into the Dead Sea.

רבן שמעון בן גמליאל אומר

**שעל המכובדין אסורין
שעל המבוזין מותרין**

Images on dignified utensils are forbidden, but images on ordinary utensils are permitted.

7 The Gemara questions רשב"ג from a contradictory השוחט

לשום ימים לשום נהרות לשום מדבר
לשום חמה לשום לבנה לשום כוכבים ומזלות
לשום מיכאל שר הגדול
לשום שילשול קטן

If someone slaughters to the מלאך of the oceans or rivers or of the desert, or to the sun, moon, stars or constellations, or to the מיכאל, or the מלאך of a mere worm, הרי אלו זבחי מתים These are all sacrifices of עבודה זרה and are forbidden.

Therefore, as Rashi points out, אלמא אורחיייהו למיפלחינהו ומסתמא נמי גגזור דלמא פלחינהו

We see it is usual to worship even lowly items. Therefore, we should also suspect that one did so, and forbid all types of utensils?

The Gemara answers מיפלח לכל דמשכחי פלחי

They may worship anything, and yet we do not forbid all items, as Rashi explains

דאם כן אין לך המותר

If so, everything would be forbidden. ®

However, regarding utensil with images engraved on them,

הני תלתא דחשיבי ציירי להו ופלחי להו למידי אחרינא לנוי בעלמא עבדי להו

We assume that these three images were engraved for worship, but any other image was engraved for beauty.

7

?

כריתא

השוחט

לשום ימים לשום נהרות
לשום מדבר
לשום חמה לשום לבנה
לשום כוכבים ומזלות
לשום מיכאל שר הגדול
לשום שילשול קטן

If someone slaughters to the מלאך of the oceans or rivers or of the desert, or to the sun, moon, stars or constellations, or to the מיכאל, or the מלאך of a mere worm,

הרי אלו זבחי מתים

These are all sacrifices of עבודה זרה and are forbidden.

Therefore, as Rashi points out,

אלמא אורחיייהו למיפלחינהו

ומסתמא נמי גגזור דלמא פלחינהו

We see it is usual to worship even lowly items. Therefore, we should also suspect that one did so, and forbid all types of utensils?

מיפלח לכל דמשכחי פלחי

They may worship anything, and yet we do not forbid all items,

as Rashi explains

דאם כן אין לך המותר

If so, everything would be forbidden.

However, regarding utensil with images engraved on them,

הני תלתא דחשיבי
ציירי להו ופלחי להו
למידי אחרינא
לנוי בעלמא עבדי להו

We assume that these three images were engraved for worship, but any other image was engraved for beauty.

8 The Gemara cites an ambiguous ברייתא with three cases:

1. כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה
All heavenly bodies are permitted, except for the sun and the moon;
2. וכל הפרצופין מותרין חוץ מפרצוף אדם
All faces are permitted, except for a person's face;
3. וכל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון
All images are permitted, except for the image of the דרקון.

The Gemara attempts to ascertain which prohibition is being discussed:
In the first case;
אי בעושה כל המזלות מי שרי
If it refers to making these images, all constellations are forbidden, as the Pasuk says
לא תעשון אתי
And we expound
לא תעשון כדמות שמימי המושמשין לפני במרום
It is forbidden to make an image of any of the Heavenly bodies?
Therefore, it must be discussing במוצא
Where this image was found engraved on a utensil, and only חמה ולבנה is forbidden to be used;

On the other hand, in the second case;
אי במוצא פרצוף אדם מי אסור
If it refers to using a found image, the image of a person's face would be permitted!
Rather, בעושה וכדרב הונא בריה דרב יהושע
This case must be referring to making the image, as Rashi explains
לא תעשון אותי כדמותי
It is forbidden to make an image of a person's face.

8

<i>ברייתא</i>		
וכל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון <i>All images are permitted, except for the image of the דרקון.</i>	וכל הפרצופין מותרין חוץ מפרצוף אדם <i>All faces are permitted, except for a person's face;</i>	כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה <i>All heavenly bodies are permitted, except for the sun and the moon;</i>

Which prohibition is being discussed?

In the first case;

אי בעושה כל המזלות מי שרי

If it refers to making these images, all constellations are forbidden,

as the Pasuk says

לא תעשון אתי

לא תעשון כדמות שמימי המושמשין לפני במרום
It is forbidden to make an image of any Heavenly body?

Therefore, it must be discussing

במוצא

Where this image was found engraved on a utensil, and only חמה ולבנה is forbidden to be used;

On the other hand, in the second case;

אי במוצא

פרצוף אדם מי אסור

If it refers to using a found image, the image of a person's face would be permitted!

Rather,

בעושה

וכדרב הונא בריה דרב יהושע

This case must be referring to making the image,

as Rashi explains

לא תעשון אותי – כדמותי

It is forbidden to make an image of a person's face.

9 However, in the third case;
אי בעושה
צורת דרקון מי אסיר
It is permitted to make the image of a דרקון, and it is only forbidden to use such an image if it was worshipped?

Therefore, the Gemara asks,
רישא וסיפא במוצא
ומציעתא בעושה

The first and last case seem to be discussing the prohibition against using found images, but the middle case refers to the prohibition against making images?

The Gemara suggests two answers:

1.
אין
רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה
Indeed, these cases refer to different prohibitions.

2.
כולה במוצא
ומציעתא רבי יהודה היא
All cases refer to the prohibition against using found images, and there is indeed a prohibition against certain images of people, as a ברייתא says
רבי יהודה כוסיף
אף דמות מניקה וסר אפיס
The image of a nursing woman and Sar Apis are also forbidden.

And the Gemara explains:
מניקה על שם חוה
שמוניקה כל העולם כולו
A nursing woman refers to חוה, who gave life to the whole world, and so
והיא דנקטא בן וקא מניקה
It is only forbidden if it is holding a nursing child.
And,
סר אפיס
על שם יוסף
שסר ומפיס את כל העולם כולו
Sar Apis refers to יוסף, who sustained the whole world, and so
והוא דנקיט גריוא וקא כיל
It is only forbidden if it is holding a measure and measuring.

9
However, in the third case;
**אי בעושה
צורת דרקון מי אסיר**
*It is permitted to make the image of a דרקון,
and it is only forbidden to use such an image
if it was worshipped?*

?

**רישא וסיפא במוצא
ומציעתא בעושה**

*The first and last case seem to be discussing the
prohibition against using found images,
but the middle case refers to the prohibition
against making images?*

1

**אין
רישא וסיפא במוצא
ומציעתא בעושה**

Indeed, these cases refer to different prohibitions.

2

**כולה במוצא
ומציעתא רבי יהודה היא**

*All cases refer to using found images,
and there is indeed a prohibition
against certain images of people, as a ברייתא says*

**רבי יהודה מוסיף
אף דמות מניקה וסר אפיס**

*The image of a nursing woman and Sar Apis
are also forbidden.*

**סר אפיס
על שם יוסף
שסר ומפיס
כל העולם כולו**

*Sar Apis refers to יוסף,
who sustained
the whole world,
and so
והוא דנקיט גריוא
וקא כיל
It is only forbidden
if it is holding a measure
and measuring.*

**מניקה
על שם חוה
שמוניקה
כל העולם כולו**

*A nursing woman
refers to חוה, who gave
life to the whole world,
and so
והיא דנקטא בן
וקא מניקה
It is only forbidden
if it is holding
a nursing child.*